

21 Δεκεμβρίου, 1993

[ΚΟΥΡΡΗΣ, Δ/στής]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΜΑΡΟΥΛΛΑ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΟΣ,

Αιτητές,

v.

ΔΗΜΟΥ ΠΑΡΑΛΙΜΝΙΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ,

Καθ' ων η αίτηση.

(Υπόθεση Αρ. 137/89)

---

5 *Συνταγματικό Δίκαιο — Σύνταγμα — Άρθρο 29 — Υποχρέωση της διοίκησης να απαντά σε αιτήματα διοικουμένων εντός 30 ημερών — Το Άρθρο αυτό δεν αφορά σε αιτήσεις, τις οποίες είναι υπόχρεος ο πολίτης να υποβάλλει για να τύχει κάποια άδειας σύμφωνα με κάποιο Νόμο.*

Λέξεις και Φράσεις — "Αίτηση" στο Άρθρο 29.1 του Συντάγματος — Ερμηνεία.

10 *Οδοί και Οικοδομές — Προσφυγή κατά παράλειψης απάντησης σε αίτηση για άδεια οικοδομής — Η απάντηση δεν οφείλεται να δοθεί εντός 30 ημερών βάσει του Άρθρου 29.1 του Συντάγματος — Το Άρθρο 29.1 του Συντάγματος δεν έχει εφαρμογή — Απάντηση της διοίκησης, οφείλεται να δοθεί εντός εύλογου χρόνου.*

15 *Οι αιτητές προσέβαλαν με την προσφυγή τους, την παράλειψη της Διοίκησης να απαντήσει στην αίτησή τους για άδεια οικοδομής. Ο δικηγόρος των αιτητών ισχυρίστηκε πως οι καθ' ων η αίτηση παρέλειψαν να απαντήσουν κατά παράβαση του Άρθρου 29.1 του Συντάγματος, που επιβάλλει στη Διοίκηση να απαντά στα αιτήματα των διοικουμένων εντός 30 ημερών.*

20 *Το Ανώτατο Δικαστήριο ακυρώνοντας την επίδικη παράλειψη, αποφάσισε ότι:*

25 *Το Ανώτατο Δικαστήριο ακυρώνοντας την επίδικη παράλειψη, αποφάσισε ότι:*

1. Στην υπόθεση *Γεώργιος Πρωτοπαπάς ν. Δημοκρατίας, μέσω Εφόρου Φόρου Εισοδήματος*.

"η λέξη επομένως "αίτηση" στο Άρθρο 29 έχει την έννοια του αιτήματος και όχι την έννοια των αιτήσεων, ούτε και αναφέρεται σ' αυτές, που ο πολίτης είναι υπόχρεος να υποβάλλει στη διοίκηση σύμφωνα με τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας για να τύχει κάποιας άδειας, που προβλέπεται σ' αυτή, όπως π.χ. για άδεια οικοδομής, διάτρησης, πώλησης οινόπνευματων ποτών, λατόμησης κ.λ.π. Γι' αυτό και στη διοικητική προσφυγή, το υποβαλλόμενο παράπονο - αίτηση - συμπληρώνεται με αίτημα επανόρθωσης ή θεραπείας του.

Αναφορικά με το ζήτημα του χρόνου, που δυνατό να πάρει η διοίκηση για να εξετάσει και να αποφασίσει πάνω σε αιτήσεις που υποβάλλει ο πολίτης, και όπου η Νομοθεσία δεν καθορίζει χρονικό διάστημα, ισχύει η γενική αρχή όπως η διοικητική απόφαση λαμβάνεται μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα

Ο Δήμος Παραλιμνίου δεν όφειλε να αποφασίσει για την άδεια οικοδομής μέσα σε 30 μέρες, όπως προνοεί το Άρθρο 29, αλλά μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα."

Υιοθετείται το πιο πάνω και το Δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα, ότι και στην παρούσα περίπτωση, το Άρθρο 29 του Συντάγματος δεν έχει εφαρμογή.

2. Παρόλο που οι ισχυρισμοί του δικηγόρου των αιτητών είναι ασαφείς, θα θεωρηθεί, ότι εκτός του θέματος της παράλειψης, βάσει του Άρθρου 29 του Συντάγματος, εγείρεται και το θέμα του εύλογου γενικά χρόνου, εντός του οποίου οι καθ' ων η αίτηση έπρεπε να αποφασίσουν και ν' απαντήσουν επί της αιτήσεως των αιτητών.

Στην παρούσα υπόθεση υπήρξε αδικαιολόγητη καθυστέρηση εκ μέρους των καθ' ων η αίτηση, αναφορικά με την εξέταση της αίτησης των αιτητών. Μέχρι την καταχώρηση της προσφυγής παρήλθαν 3 και πλέον χρόνια, χωρίς να έχουν τελειωτική απάντηση οι αιτητές. Το διάστημα αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί εύλογο. Επίσης, το διάστημα που ακολούθησε τη σύμφωνο γνώμη των διαφόρων αρμοδίων Τμημάτων και του Δημοτικού Μηχανικού και μετέπειτα και ιδιαίτερα η απραξία των καθ' ων η αίτηση από τις 8/7/87, μέχρι τις 17/3/88, συνιστούν αδικαιολόγητη καθυστέρηση.

Η προσφυγή επιτυγχάνει χωρίς έξοδα.

4 Α.Α.Δ. Παπαναστασίου κ.ά. ν. Δήμου Παραλιμνίου κ.ά.

Αναφερόμενες υποθέσεις:

Ayios Elias Hill Development C. Ltd ν. Δήμου Παραλιμνίου (1993)
4 Α.Α.Δ. 938,

5

Πρωτοπαπάς ν. Δημοκρατίας (1992) 4 Α.Α.Δ. 1167.

Προσφυγή.

10 Προσφυγή εναντίον της παράλειψης των καθ' ων η αίτηση να απαντήσουν σε αίτηση των αιτητών για άδεια οικοδομής.

Α. Βασιλείου, για τους Αιτητές.

15 *Α. Ιωαννίδης για Γ. Πιττάτζη, για τους Καθ' ων η αίτηση.*

Cur. adv. vult.

20 ΚΟΥΡΡΗΣ, Δ.: Η προσφυγή αυτή στρέφεται ουσιαστικά εναντίον της παράλειψης του Δήμου Παραλιμνίου (καθ' ων η αίτηση) να απαντήσουν σε αίτηση των αιτητών για άδεια οικοδομής.

25 Στο αιτητικό, όπως καταχωρήθηκε, περιλαμβάνονται και άλλες θεραπείες, που σχετίζονται με την απαλλοτρίωση και επίταξη της ίδιας περιουσίας. Πριν την επιφύλαξη της απόφασης όμως, ο δικηγόρος των αιτητών απέσυρε την προσφυγή, καθ' ο μέρος της στρεφόταν κατά του Υπουργικού Συμβουλίου και του Γενικού Εισαγγελέα (καθ' ων η αίτηση 2 και 3) και περιόρισε το αίτημά του στις θεραπείες Α, Β και Γ, που σχετίζονται με την παράλειψη του Δήμου Παραλιμνίου. Η προσφυγή εναντίον των καθ' ων η αίτηση 2 και 3 απορρίφθηκε από το Δικαστήριο με επιφύλαξη των δικαιωμάτων των αιτητών στην προσφυγή τους αρ. 30 299/89, με την οποία προσβάλλουν την απαλλοτρίωση του κτήματός τους.

35

Οι αιτητές είναι οι εγγεγραμμένοι ιδιοκτήτες του τεμαχίου 751 Φ/Σχ. 48/8. W1, στην περιοχή Παραλιμνίου. Οι αιτητές στις 7/11/85 υπέβαλαν αίτηση για άδεια ανέγερσης μιας ισόγειας και μιας διόροφης οικοδομής στο πιο πάνω τεμάχιό τους.

40

Οι καθ' ων οι αίτηση, με επιστολή τους ημερομηνίας 11/8/86, ζήτησαν την υποβολή νέων τροποποιητικών σχεδίων για να μελετήσουν περαιτέρω την αίτηση (Κυανό 23 στο φάκελο, Τεκμήριο 1). Τα νέα σχέδια υποβλήθηκαν στις 10/9/86 και συνεχίστηκε

η εξέταση της αίτησης. Το Υπουργείο Υγείας σύστησε την έγκριση της αιτούμενης άδειας υπό όρους. Όρους έθεσε επίσης και ο Επαρχιακός Λειτουργός Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως (Κυανά 25-27 στο φάκελο).

5

Οι καθ' ων η αίτηση κατά τη συνεδρία τους ημερομηνίας 12/6/87, αποφάσισαν να ζητήσουν τις απόψεις λειτουργού του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως "γιατί η προτεινόμενη οικοδομή θα κτισθεί στην περιοχή του Λόφου Προφήτη Ηλία και πρέπει να συνάδει με το φυσικό περιβάλλον της περιοχής" (Κυανό 29). Το ίδιο επιβεβαιώθηκε και σε μεταγενέστερη συνεδρία των καθ' ων η αίτηση, ημερομηνίας 11/5/88 (Κυανό 34). Σε μεταγενέστερη συνεδρία τους ημερομηνίας 9/6/88, οι καθ' ων η αίτηση αποφάσισαν την απαλλοτρίωση και επίταξη του κτήματος των αιτητών για να διαφυλαχθεί το φυσικό περιβάλλον της περιοχής (Κυανό 36).

10

15

Στις 7/10/88 δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, σχετική Γνωστοποίηση Απαλλοτρίωσης. Οι αιτητές υπέβαλαν ένσταση με επιστολή του δικηγόρου τους, ημερομηνίας 22/10/88 η οποία απορρίφθηκε. Οι αιτητές πληροφορήθηκαν σχετικά με επιστολή προς το δικηγόρο τους, ημερομηνίας 21/12/88. Στις 17/2/89 δημοσιεύθηκε Διάταγμα Απαλλοτρίωσης και Επίταξης του κτήματος των αιτητών.

20

Η παρούσα προσφυγή καταχωρήθηκε στις 25/2/89. Μετά την καταχώρηση της προσφυγής τους, οι αιτητές προέβηκαν σε εισηγήσεις υποβάλλοντας εναλλακτικές λύσεις για τροποποίηση των σχεδίων τους, ούτως ώστε να μην επηρεάζει η οικοδομή τους τη θέα προς το Λόφο του Προφήτη Ηλία. Αν και η προσφυγή αναβλήθηκε αρκετές φορές ενόψει αναμενομένων εξελίξεων, μέχρι την επιτύλαξη της απόφασης δε λήφθηκε τελική απόφαση.

25

30

Οι ισχυρισμοί του δικηγόρου των αιτητών για ακύρωση της ισχυριζόμενης παράλειψης συσχετίστηκαν με το Άρθρο 29.1 του Συντάγματος. Ο δικηγόρος των αιτητών ισχυρίστηκε ότι οι καθ' ων η αίτηση όφειλαν να αποφασίσουν επί της αίτησης των αιτητών και να απαντήσουν εντός της χρονικής περιόδου των 30 ημερών που προβλέπει το Άρθρο 29.1 του Συντάγματος, η δε παράλειψή τους παραβιάζει τις πρόνοιες του Άρθρου αυτού.

35

40

Ο δικηγόρος των καθ' ων η αίτηση αντίθετα ισχυρίστηκε ότι οι πρόνοιες του Άρθρου 29 δεν έχουν εφαρμογή σε αιτήσεις που από τη φύση τους, όπως οι αιτήσεις για άδεια οικοδομής, απαιτούν χρόνο για να γίνει η δέουσα έρευνα.

Το ίδιο θέμα ηγέρθη στην υπόθεση *Ayios Elias Hill Development Co. Ltd. ν. Δήμου Παραλιμνίου* (1993) 4 Α.Α.Δ. 938, όπου είπα τα ακόλουθα:

5 "Το επίδικο θέμα της παρούσας προσφυγής, συνοψίζεται στην
 παράλειψη των καθ'ών η αίτηση να συμμορφωθούν με το
 Άρθρο 29 του Συντάγματος. Το ερώτημα που πρέπει να απα-
 ντηθεί είναι κατά πόσο ο Δήμος Παραλιμνίου όφειλε να εξε-
 10 τάσει την αίτηση που υπέβαλαν οι αιτητές για άδεια οικοδομής
 μέσα σε 30 μέρες, σύμφωνα με το Άρθρο 29 του Συντάγματος.

Έχω μελετήσει με προσοχή τις αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου που σχετίζονται με τις πρόνοιες του Άρθρου 29 του Συντάγματος. Οι αποφάσεις είναι Δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην πρωτόδική τους δικαιοδοσία και δεν υπάρχει απόφαση επί του θέματος από την Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Οι απόψεις είναι διαφορετικές επί του θέματος αυτού και με όλο το σεβασμό συμφωνώ με την απόφαση του Δικαστή κ. Χρ. Αρτεμίδα στην υπόθεση *Γεώργιος Πρωτοπαπάς ν. Κυπριακής Δημοκρατίας, μέσω Εφόρου Φόρου Εισοδήματος*, (1992) 4 Α.Α.Δ. 1167.

25 Στην πιο πάνω υπόθεση, στη σελίδα 1173 το Δικαστήριο αναφέρει:

"Η λέξη επομένως "αίτηση" στο Άρθρο 29 έχει την έννοια του αιτήματος και όχι την έννοια των αιτήσεων, ούτε και αναφέρεται σ' αυτές, που ο πολίτης είναι υπόχρεος να υποβάλει στη διοίκηση σύμφωνα με τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας για να τύχει κάποιας άδειας που προβλέπεται σ' αυτή, όπως π.χ. για άδεια οικοδομής, διάτρησης, πώλησης οινόπνευματων ποτών, λατόμευσης κ.λπ. Γι' αυτό και στη διοικητική προσφυγή το υποβαλλόμενο παράπονο - αιτίαση - συμπληρώνεται με αίτημα επανόρθωσης ή θεραπείας του."

35 Αναφορικά με το ζήτημα του χρόνου που δυνατό να πάρει η διοίκηση για να εξετάσει και να αποφασίσει πάνω σε αιτήσεις που υποβάλλει ο πολίτης, και όπου η Νομοθεσία δεν καθορίζει χρονικό διάστημα, ισχύει η γενική αρχή όπως η διοικητική απόφαση πρέπει να λαμβάνεται μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα.

40 Ο Δήμος Παραλιμνίου δεν όφειλε να αποφασίσει για την άδεια οικοδομής μέσα σε 30 μέρες όπως προνοεί το Άρθρο 29, αλλά μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα."

Υιοθετώ τα πιο πάνω και καταλήγω στο συμπέρασμα ότι και στην παρούσα περίπτωση, το Άρθρο 29 του Συντάγματος δεν έχει εφαρμογή. Το Άρθρο αυτό έχει ως εξής:

"1. Έκαστος έχει το δικαίωμα ατομικώς ή ομού μετ' άλλων να υποβάλλη εγγράφους αιτήσεις ή παράπονα προς οιαδήποτε αρμοδίαν δημοσίαν αρχήν δικαιούμενος ν' απαιτήσει, όπως αυτή επιληφθή αυτών και αποφασίση ταχέως. Η απόφασις της αρχής ταύτης, δεόντως ητιολογημένη, γνωστοποιείται εγγράφως αμέσως εις τον υποβαλόντα την αίτησιν ή τα παράπονα εν πάση περιπτώσει εντός προθεσμίας μη υπερβαινούσης τας τριάκοντα ημέρας. 5
10

2. Εφ' όσον ο ενδιαφερόμενος δεν ικανοποιείται εκ της απόφασεως ή οσάκις ουδεμία απόφασις γνωστοποιήται προς αυτόν εντός της καθοριζομένης εν τη πρώτη παραγράφω του παρόντος άρθρου προθεσμίας δύναται ο ενδιαφερόμενος ν' αγάγη ενώπιον αρμοδίου δικαστηρίου διά προσφυγής την υπόθεσιν, εις ην αφορά η αίτησις ή το παράπονον αυτού." 15
20

Όπως λέχθηκε στην υπόθεση *Πρωτοπαπάς ν. Δημοκρατίας* (στην οποία γίνεται αναφορά στην πιο πάνω απόφασή μου), στο Αγγλικό κείμενο του Συντάγματος οι αντίστοιχες λέξεις είναι "requests and complaints" που δεν έχουν την έννοια αιτήσεως την οποία ο διοικούμενος είναι υπόχρεος να υποβάλλει σύμφωνα με τις διατάξεις ισχύουσας νομοθεσίας για να τύχει συγκεκριμένης άδειας που προβλέπεται από τη νομοθεσία αυτή. 25

Επομένως, ο ισχυρισμός αυτός των αιτητών, πρέπει ν' απορριφθεί. 30

Παρόλο που οι ισχυρισμοί του δικηγόρου των αιτητών είναι ασαφείς, θα θεωρήσω ότι εκτός του θέματος της παράλειψης βάσει του Άρθρου 29 του Συντάγματος, εγείρει και το θέμα του εύλογου γενικά χρόνου, εντός του οποίου οι καθ' ων η αίτηση έπρεπε να αποφασίσουν και ν' απαντήσουν επί της αιτήσεως των αιτητών. 35

Ο δικηγόρος των καθ' ων η αίτηση ισχυρίστηκε ότι δεν προσάχθηκε μαρτυρία ή/και υλικό που να καταδεικνύει ότι από την ημέρα της υποβολής της αίτησης μέχρι την ημέρα της απαλλοτριώσεως οι καθ' ων η αίτηση παρέλειψαν να επιληφθούν της αίτησης ή/και καθυστέρησαν αδικαιολόγητα. 40

Από τα στοιχεία του φακέλου, Τεκμήριο 1, φαίνεται ότι από την υποβολή της αίτησης (7/11/85), η αίτηση προωθείτο κανονικά, έστω και με κάπως αργό ρυθμό. Μετά την υποβολή των τροποποιητικών σχεδίων που ζητήθηκαν και πάλι προωθείτο κανονικά και αφού είχε συστηθεί η έγκρισή της από όλα τα αρμόδια τμήματα, συμπεριλαμβανομένου και του Δημοτικού Μηχανικού, τέθηκε ενώπιον των καθ' ων η αίτηση για συζήτηση. Κατά τη συνεδρία τους ημερομηνίας 12/6/87 (Κυανό 29), οι καθ' ων η αίτηση αποφάσισαν να στείλουν την υπόθεση σε συγκεκριμένη Λειτουργό του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως για απόψεις γιατί έπρεπε η οικοδομή να συνάδει με το φυσικό περιβάλλον της περιοχής. Ας σημειωθεί ότι οι απόψεις του Τμήματος αυτού επί του θέματος είχαν ήδη εκφραστεί, κατά πρώτον, στις 24/1/86, επί των πρώτων σχεδίων των αιτητών και ζητήθηκε η τροποποίηση των σχεδίων για να συνάδει η οικοδομή με το φυσικό περιβάλλον της περιοχής (Σημείωμα (3) στο φάκελο). Με τα τροποποιημένα σχέδια που υπέβαλαν οι αιτητές στις 10/9/86, το Τμήμα ικανοποιήθηκε πλήρως και σύστησε την έγκριση της αίτησης (Σημείωμα (11), ημερομηνίας 22/10/86). Απαντώντας στους καθ' ων η αίτηση, η συγκεκριμένη Λειτουργός του Τμήματος δήλωσε ότι οι απόψεις του Τμήματος είχαν ήδη εκφραστεί με το Σημείωμα (11) (Σημείωμα 22, ημερομηνίας 8/7/87).

Έκτοτε, οι καθ' ων η αίτηση δεν προέβηκαν σε καμιά ενέργεια, μέχρι τις 17/3/88, οπότε αποφάσισαν, και πάλι, ότι η αίτηση έπρεπε να μελετηθεί από τη συγκεκριμένη Λειτουργό του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως και το Δημοτικό Μηχανικό, για να αφεθούν λωρίδες/κανάλια οπτικής φυγής/θέας προς το λόφο (Κυανό 30). Έκτοτε συνεχίστηκε η αλληλογραφία και οι προσπάθειες για την επίλυση του θέματος, και στις 9/6/88 οι καθ' ων η αίτηση αποφάσισαν ότι το κτήμα των αιτητών έπρεπε ν' απαλλοτριωθεί (Κυανό 36). Η σχετική Γνωστοποίηση δημοσιεύθηκε στις 7/10/88 και το Διάταγμα στις 17/2/89.

Βρίσκω ότι στην παρούσα υπόθεση υπήρξε αδικαιολόγητη καθυστέρηση εκ μέρους των καθ' ων η αίτηση, αναφορικά με την εξέταση της αίτησης των αιτητών. Μέχρι την καταχώρηση της προσφυγής παρήλθαν 3 και πλέον χρόνια χωρίς να έχουν τελειωτική απάντηση οι αιτητές. Το διάστημα αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί εύλογο. Επίσης, το διάστημα που ακολούθησε τη σύμφωνο γνώμη των διαφόρων αρμοδίων Τμημάτων και του Δημοτικού Μηχανικού και μετέπειτα και ιδιαίτερα η απραξία των καθ' ων η αίτηση από τις 8/7/87, μέχρι τις 17/3/88, συνιστούν αδικαιολόγητη καθυστέρηση.

Σύμφωνα με τα πιο πάνω, η παράλειψη εκ μέρους των καθ'ων η αίτηση να απαντήσουν στην αίτηση των αιτητών, πρέπει να κηρυχθεί άκυρη.

Προτού τελειώσω θα ήθελα να αναφέρω ότι δεν προσφέρθηκε από το δικηγόρο των αιτητών καμιά βοήθεια προς το Δικαστήριο. Δεν είναι αρκετή η κατάθεση του διοικητικού φακέλου στο Δικαστήριο, χωρίς κανένα σχόλιο ή αναφορά στο περιεχόμενό του. Η υπόδειξη των στοιχείων που υποστηρίζουν την υπόθεσή τους, όπως και η υποστήριξη των ισχυρισμών τους με αναφορά στη νομολογία, είναι καθήκον των δικηγόρων και όχι του Δικαστηρίου.

Ως αποτέλεσμα η παρούσα προσφυγή επιτυγχάνει και η προβαλλόμενη παράλειψη ακυρώνεται.

Δε γίνεται διαταγή για έξοδα.

Η προσφυγή επιτυγχάνει χωρίς έξοδα.